

Asia: VN/2215/2025

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomionne vaikutusten arvioinnista?

-

2. Huomionne ehdotetusta hankintatietovarantolaista ja sen perusteluista?

Päivittäistavarakauppa ry (PTY) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. PTY lausuu kantanaan asiassa seuraavaa:

Hallituksen esityksen tavoitteena on perustaa kansallinen julkisten hankintojen tietovaranto ja mahdollistaa julkisyhteisöjen hankinta- ja ostolaskutietojen avoin ja keskitetty julkaiseminen. Esityksen tavoitteena on tehostaa julkisia hankintoja, saavuttaa kustannussäästöjä ja parantaa julkisten varojen käytön vaikuttavuutta. PTY pitää lain tavoitteita kannatettavina. On kuitenkin ensisijaisen tärkeää varmistaa, että yritysten liikesalaisuudet (yksikkö hinnat, hinnoittelumallit ja muut kilpailullisesti sensitiiviset tiedot) eivät päädy missään tilanteessa tietovarannon myötä julkisuuteen. Tietovarannon myötä yhteen paikkaan kerätään ja tallennetaan koko Suomen tarjoajia koskevia liikesalaisuuksia, joten tietoturvaan on kiinnitettävä erityisen suurta huomioita. Liikesalaisuuksien paljastuminen voisi vääristää kilpailua ja aiheuttaa merkittävää taloudellista vahinkoa yrityksille. Erityistä huolellisuutta on noudatettava tietovarannon julkistusvaiheessa, jotta estetään mahdolliset manuaaliset virheet ja virheet järjestelmässä.

HE:ssä on todettu, että tiedon avoimuuden ei ole arvioitu aiheuttavan riskiä muuhun avoimesti saatavilla olevaan tietoon yhdistettynä. HE:n perusteella ei kuitenkaan voi päätellä kuinka tarkalla tasolla tietokannasta pystyy tietoja hakemaan ja yhdistelemään ja pystyykö tätä kautta päättämään kilpailijan hinnoittelukäyttäytymistä. Asia on perusteellisesti varmistettava ennen julkaisua. Perinteisesti hankintasopimuksen kokonaisarvo/tarjoushinta on julkista tai asianosaisjulkista tietoa, mutta kokonaisarvio sisältää monia toimituksia useiden vuosien ajalta. Näin ollen yksittäisen laskun summa on huomattavasti tarkemmalla tasolla olevaa tietoa verrattuna

aiemmin julkisena pidettyyn tietoon. Vaikka laskun rivikohtainen tieto olisi salassa pidettävää, yksittäisen laskun loppusumma saattaa toimialasta riippuen paljastaa tarjoajien hinnoittelutietoja, jotka ovat liikesalaisuuksia ja jota ei kilpailulainsäädännönkään perusteella tule avoimesti julkaista kilpailijoille. Esimerkiksi yksittäisellä laskulla saattaa olla laskutettu yksittäinen arvokkaampi/isompi toimituskohtainen tuote. Yksittäiset laskut saattavat sisältää myös esimerkiksi jälkihyvitteitä tai yksittäistä tuoteriviä koskevan virheellisen rivin hyvityksiä, jolloin laskun loppusumma on käytännössä tuoterivitieto.

HE-luonnos ei sisällä mainintoja mahdollisuudesta puuttua jälkikäteen virheellisesti julkaistuihin tietoihin. PTY katsoo, että tarvitaan selkeä, nopea ja yhtenäinen menettely virheellisten tietojen poistamiseksi ja vahinkojen rajaamiseksi. PTY myös huomioi, että kohdassa 4.2.2 on eritelty arvioituja kustannuksia, mutta mahdollisia kustannuksia yrityksille ei ole lainkaan arvioitu. Esitys kuitenkin edellyttää myös tarjoajilta toimia, mm. jotta laskut ovat yhteensopivia uuden tietovarannon vaatimusten kanssa (esim. kilpailutunniste).

Esityksessä on porrastettu siirtymäaikoja eri julkisille toimijoille, mutta myös tarjoajien näkökulmasta on tärkeää, että muutoksiin varataan riittävästi aikaa ja että mahdolliset tarvittavat tekniset muutokset viestitään ajoissa yrityksille/tarjoajille. Lisäksi on huomioitava, että datan määrä tulee olemaan valtava, sillä rivimäärät laskuissa ovat usein suuria ja tilauksia voi olla useita kertoja viikossa. Jos kaikille laskuille lisätään jatkossa tunnistetieto, tietomäärä kasvaa edelleen. Todettakoon myös, että sopimustunnisteen sijoittamisessa laskuille voi tulla haasteita eri operaattoreiden kanssa, jotka tulisi ratkaista:

- Tieto ei välttämättä välity asiakkaalle asiakasvaateen mukaisesti operaattorista riippuen.
- Sopimustunnisteen räätälöimisestä lähtemään eri asiakkaille eri kentässä voi aiheutua merkittäviä kustannuksia, jos on ylipäänsä mahdollista.
- Todennäköisesti raportointivaateet kasvavat ja harvoin löytyy suoraan asiakasvaatimukseen vastaavaa raportointia ilman suurta manuaalista työmäärää.
- Laskutuskentät voivat olla täynnä. Lisäkuluja voi aiheutua myös asiakkaille, kun heidän on kehitettävä omaa laskutustaan operaattorin kanssa.
- Toimittajalle vaatimukset laskutuksen suhteen tulevat yleensä annettuna hankintasopimuksissa. Jos vaatimuksen vuoksi ei voi tehdä tarjousta, kilpailu markkinoilla vähenee.

Kunnioittavasti

Päivittäistavarakauppa ry

Tuula Loikkanen

toimitusjohtaja

Tea Taivalkoski

johtava asiantuntija

3. Huomionne ehdotetuista muutoksista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin sekä edellä mainittujen lakien perusteluista?

-

4. Huomionne ehdotetuista muutoksista Valtiokonttorista annettuun lakiin ja niiden perusteluista?

-

5. Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?

-

Taivalkoski Tea
Päivittäistavarakauppa ry